

אדרברה בעדוהתיך

פניני אור החיים הקדוש זיע"א

גליון מס' 128

הילולת רבינו האור החיים
הקדוש זיע"א

ט"ו תמוז
פרשת פנחס תשפ"ג

לה' הנראה אליו, כאן פרש סבת שמחתו אשר עליה בנה מזבח הוא לצד הראותו יתברך אליו (ולא בגלל שתי הבשורות) והבן. וזה אות לבניו כמה מהם אשר הרחיקו חשק הנרע בערך חשק התורה והמצוות (שהיה זה אצלם יותר חשוב מבנים, והעדיפו את עסק התורה וקיום המצוות, הגם שבכך נתבטלו מפריה ורביה), וצא ולמד מכן עזאי (במזמור סג:) (שלא נשא אשה) בטענתו ומה אעשה ונפשי חשקה בתורה'.

ובספרים הקדושים מובא, שפה רבינו הקדוש רמו בתוך דבריו את הסגולה הידועה והנפלאה שיש בלימוד תורתו להיפקד בבנים, ורמו פה שהטמין **כח המוליד** בתוך דברי תורתו...

דביקות בה' בכל מצב שהוא

ה' אלוקיו עמו ותרועת מלך בו (בלק כג, כא).

עוד יתבאר על דרך אומנם ז"ל (בפרכות סא:) על רבי עקיבא שהיה סורקים בשרו במסרקות של ברזל והיה מאריך באחד וכו', והוא אומר ה' אלהיו עמו, פרוש, מדבק בפרשו בה' אלהיו בתכלית החבה הגם שתרועת מלך בו בשבט ברזל שסורקים בשרו, ואפילו בזמן עצמו שהשבט בו שהיה סורקין וכו', אף על פי כן ה' אלהיו עמו:

רבינו הקדוש מביא בדבריו מאמר הגמרא במסכת ברכות על פטירת התנא הקדוש רבי עקיבא - בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה, והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים. אמרו לו תלמידיו: רבינו, עד כאן? אמר להם: כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה "בכל נפשך" - 'אפילו נוטל את נשמתך', אמרת: מתי יבא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו? היה מאריך באחד עד שיצאתה נשמתו באחד. יצתה בת קול ואמרה: אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד, עד כאן דברי הגמרא, ומפרש רבינו הקדוש לפי זה את הפסוק שלפנינו: "ה' אלוקיו עמו" - שהאדם צריך לייחד את שמו של הקדוש ברוך הוא ולקבל על עצמו עול מלכות שמים, ואפילו בזמן שמתקיים המשך הפסוק דהיינו "ותרועת מלך בו" שהחרבות והסכינים שנגזרו עליו מהמלך, חותכים וסורקים את בשרו, אסור לו להסיח דעתו מדביקות ואמונה בה'.

עוד כתב רבינו הק' ז"ל: 'ה' אלהיו עמו ותרועת מלך בו. פרוש, כנגד ב' בחינות שהזכיר, הנקראים בשם יעקב ('לא הביט און ביעקב') שהם ההמון עם, והמתפנים בשם ישראל ('ולא ראה עמל בישראל') שהם הצדיקים, ה' אלהיו עמו הם הצדיקים שעושים מאהבה, לזה אמר ה' שהוא שם החסד לומר שאין עבודת הצדיק לצד הדין (מפני שירא מהעונש) אלא (הוא עובד את ה' מחמת שהוא) אוהב הטוב בפה שהוא טוב, ודקדק לומר אלהיו (שהוא מורה על מדת הדין), שלא תחשב שאם ה' מיסרהו ישוב אחר (ויפסיק לאהוב את ה'), לזה אמר אלהיו שהגם שייסרהו - על משמרת אהבתו יעמד. וכנגד פת ההמון הנקראים בשם יעקב אמר ותרועת מלך בו (שעבודת ה' שלו) שהוא ירא לצד המושפט' (מפני המשפט, כעבד הירא ממלכו שישפוט אותו על חטאיו, ויענישו):

לימוד תורתו מתוך יסורים

רבינו הקדוש היה נאה דורש ונאה מקים בכך שקיים את כל אלו הדברים כפשוטו, כפי שמספר בעצמו בהקדמתו לספרו הקדוש **חפץ ה'** שכתב את ספרו

פירושו של רבינו הקדוש ע"פ גילוי מהשמיים!

אלו דברי רבינו הקדוש בתחילת פירושו על התורה.

(בראשית א, א): 'בענין יוצר אורה. אבאר פרוש התורה. ליחד שמו הנורא. אשר עשיתי מראשית. ויעצני וקראני ראשית. לעסק בנעם ראשית. אתחיל לבאר ספר בראשית.

נפתחו השמים ונראה מראות אלהים בורא קצות הארץ ואתבונן במה שהרשיתי להתבונן בפתח דברי קדוש, והעירתי ממזרחתה של תורה'.

וכתבו כבר בספרים הקדושים שכאן גילה רבינו טפת, שזכה שכל דבריו הם בגילוי שמימי 'במראות אלוקים'!

'הצצתי מבין ריסי עיניו של אבי'

בפרשת קורח חולק רבינו האור החיים הקדוש עם מרן ה'בית יוסף' בספרו 'כסף משנה' בביאור דעת הרמב"ם בענין מסויים, ומקור המחלוקת האריך לפרש את דברי האמורא אביי בגמרא.

ובתוך דבריו כותב רבינו הקדוש, (יח, ג): סיוע שזה הפירוש האמיתי בדברי אביי. **וזה לשון קודשו הנורא:** 'ועוד הצצתי מבין ריסי עיניו של אביי, (והתעמקתי בדבריו, הבנתי שמוכרח) שעל אותה (הברייתא) של ספרי נטע אהל אפדנו...' (ביסס עליה את דבריו).

צדיקים קדמונים פירשו, ש'רבינו הקדוש' זכה לראות את האמורא אביי בהקיא, והוא אישר לו שזה הפירוש האמיתי בדבריו.

ועל כך יעידו שני הסיפורים דלהלן:

אדם אחד שאל את האדמו"ר **רבי יעקב יוסף מסקוירא**, על מה שהחסידיים היו אומרים, כי לפני שכתב רבינו 'ועוד הצצתי מבין ריסי עיניו של אביי' הוא ראה את אביי במוחש. נענה האדמו"ר ואמר: 'שודאי כך, הרי צריך להבין מה שלומדים'.

בדומה לכך, מסופר על האדמו"ר **רבי שמואל ראשער**, ששאל לאדם אחד מה הפירוש בדברי רבינו הקדוש שכתב 'ועוד הצצתי מבין ריסי עיניו של אביי'. אותו אדם ענה בפשטות שזה לשון מליצה, שמשמע כן מתוך דברי אביי אף שלא נאמר בפירוש. פתח האדמו"ר ואמר: רבינו הקדוש פותח את ספרו בפרשת בראשית במילים 'נפתחו השמים ונראה מראות אלקים', מה שלא מצינו לשום מפרש שכותב כן. כלומר, שכתב את הספר על פי גילויים מן השמים, אם כן בוודאי ש'הצצתי מבין ריסי עיניו של אביי' הוא כפשוטו ממש, שאחר שפירש כן בדברי אביי, נגלה אביי אל רבינו הקדוש להודות לו, ואז הציץ מבין ריסי של אביי וידע שפירושו אמת. (מכון האור החיים העולמי).

לימוד בספר האור החיים הק' סגולה להיפקד בכנים

גילוי אלוקות עדיפה מבשורת בנים והארץ

יירא ה' אל וגו' ויבן שם וגו' (לך לך, יב, ז): פנתת הפתוב להודיע הפלגת חבת אברהם בקונו פי ה' נגלה אליו ובשרו בנרע ובנתינת הארץ והוא לא החשיב בשורת ב' מעלות טובות לכלום בערך שמחתו בגלוי שכינתו יתברך אליו, לקיים מה שצאמר (תהלים טז) שבע שמחות את פניו, והוא אומר ויבן שם מזבח

בתוך ים של צרות ורדיפות, שאי אפשר לתאר אותם אפילו יהיו כל הימים דיו וכל הקנים יהיו קולמוסים. **וזה לשונו:** "דע לך אחי, כי כל מה שלמדתי בחיי לא היה אלא מאהבת ה' ומחשק התורה, כי מהייתי בעולם אשר פתחתי עיני סבבוני כתרונני צרות צרות. מכל אשר חשבתי לטובה לי, נהפך דודי למשחית ויקם לי עוני לאויבי. בני ברית קרובים ורחוקים אשר דרשתי שלומם, והם הייתי להם ללחם לעטוף שית חמס למו, נוסף על יגונות תדיר ושאינו תדיר. ובין הכי ובין הכי, לא זו מחבבה. אם יום או יומיים אעמוד בקצת מנוחה, לא אחזל מהביט אל הספר לכתוב קצת, ולערך המנוחה הייתי שוקד על הלימוד, ולבאר אשר הבינותי לכבוד קוני. ולזה, תמצא לפעמים אני יוצא ידי חובתי בענין לפרש בו הצורך, ולא כל העתים שוות. ולפעמים אני בוחר לעצמי דרך קצרה, ולפעמים אני מושך בקסת אשר בידי באורך לשון ממרדות הזמן אין הדעת מיושב, כי רבו משערות ראשי רוב טרדותי ואנחותי, עצמו מצמית לי יתנוני השב רוחי". עכ"ל.

צדיקים אינם מרגישים עמל בתורה ומצוות, ואדרבה זה מחייה אותם

כתב רבינו הקדוש (כג, כא), לפרש הפסוק 'ולא רָאָה עֵמָל בְּיִשְׂרָאֵל'. וזה לשון קודשו: 'והוא אומר ולא רָאָה עֵמָל בְּיִשְׂרָאֵל. גם נתפנו לומר שְׁהַצְדִּיקִים הָגַם שְׁעוֹשִׂים מִצְוֹת וְכָל עֲסָקָם בְּתוֹרָה, אֵינָם מְרַגְּשִׁים שֵׁשׁ לָהֶם עֵמָל, עַל דֶּרֶךְ אֹמְרוֹ (תהלים עג) עֵמָל הוּא בְּעֵינַי, אֶלְא אֲדַרְבָּא פְּאָדָם הַמְרֻיָּח וְכֶאֱדָם הַמְשַׁתְּעֵשֶׁע בְּשַׁעֲשׁוּעִים לְרַב חֲשָׁקָם בְּתוֹרָה. גם נתפנו על דֶּרֶךְ אֹמְרוֹ (משלי ח יד) אֲנִי בִּינָה לִי גְבוּרָה, פִּי בְּשִׁהַצְדִּיקִים עֲסָקִים בְּתוֹרָה וּמִתְמַדִּין בָּהּ, אֵין לָהֶם עֵמָל בְּעֶסֶק הַתּוֹרָה, שְׁאֲדַרְבָּהּ הִיא נוֹתֶנֶת לוֹ גְבוּרָה'.

ובפרשת יתרו (יח, כג) כתב רבינו הקדוש: 'אין ממדת הצדיקים להקל מעליהם המצות הגם כי ייעף וכי יגע, כי אדם לעמל יולד' בעמלה של מצוה.

ובפרשת ראה (יא, כו): מפרש רבינו הקדוש את הפסוק 'את הברכה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל מִצְוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם' שעצם הדבר שאדם זוכה לשמוע דברי תורה, זה הברכה בעצמה ואין צריך לברכות נוספות, וכל השאר זה רק בונוסים. והוא לא מצפה לשום שכר, ואדרבה הוא רוצה לשלם לה' על התורה המתוקה שנתן לנו.

ובלשון קודשו של רבינו הקדוש: 'השמיעה בתורה הוא תענוג מופלא ומחיה הנפש כאומרו 'שמעו ותחי נפשכם', והמרגיש בטעם התורה תשיחנו נפשו, כי עליו לשלם גמול טוב לנותן מתנה טובה מופלאה, ואין צריך לומר שאין לתבוע שכר עליה' עכ"ל.

האיך נתכפר לומר ללא תשובה

"וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמִּכָּה אֲשֶׁר הִכָּה אֶת הַמְרִינִית זְמַרְיָ בֶן סְלוּא נְשִׂיא בֵּית אָב לְשִׁמְעוֹ" (כה, ד). כתב רבינו הקדוש: "מה שהפסיד בעבירה, נפרע ממנו העוון בהכאתו של פנחס שהרגו ומיתתו כפרתו". עכ"ל.

צריך ביאור: דהרי מת בלא תשובה וכמו שכתב רבינו בפירוש הקודם כי מן הסתם מת שלא מתוך תשובה שהרי דקרו בשעת מעשה, ואם כן האיך נתכפר לו חטא זה שהיה בפהרסיא וחילול השם, ומבואר במסכת יומא (פו, א) וברמב"ם (הלכות תשובה פ"א הלכה לד) שעל עוון חילול השם רק תשובה וייסורים ומיתה ממרקים.

והנה בפשטות יש לומר, שבפירוש זה סובר רבינו הק' שעשה זמרי תשובה, והייסורים היו לו מהכאתו של פנחס, ואם כן היו לו תשובה וייסורים ומיתה, ומשום כן נתכפר לו.

אמנם עיין בספר 'ברכת שמעון' שדקדק משינוי הלשונות שבפירוש זה נקט רבינו 'מיתתו כפרתו' ולקמן נקט רבינו ש'טיהרה נפשו', והיינו משום שלקמן

מדובר שעשה תשובה. ולפי דיוק זה בפירוש סובר רבינו בתחילת דבריו שלא עשה תשובה. ואם כן חוזרת הקושיא הנ"ל האיך נתכפר לו חטא זה שהיה בפהרסיא וחילול השם, שהרי מבואר במסכת יומא וברמב"ם שעל עוון חילול השם רק תשובה וייסורים ומיתה ממרקים?

ולכן נראה לומר, שכיון שמיתתו גרמה קידוש ה', על ידי זה נתכפר לו גם על עוון חילול ה'. וכמו שכתב רבינו יונה (בשערי תשובה שער רביעי אות טז): "עתה נדבר על מי שיש בידו עוון חילול השם שלא יתכפר עונו בייסורים. והנה הקדמנו, כי יש לו רפואה תעלה אם יקדש את השם יתברך תמיד" עכ"ל. וכן כתב ה'חתם סופר' (פרשת חקת) שמי שמקדש ה' מתכפר לו אף עוון חילול השם.

ויש לציין לדברי ה'כלי חמדה' שכתב שכיון שקנאים פוגעים בו יש לו כפרה כמו בהרוגי בית דין, והוכיח כן מהגמרא במסכת סנהדרין (מו, א) ואף על פי שהיה שם חילול השם, מכל מקום כיון שקנאים פוגעים בו היו קנאת ה' צבאות ונתקדש שמו ברבים וממילא הוי כפרה גמורה (עיטורי חיים).

פה של לומדי תורה דינם ככלי שרת בבית המקדש.

כתב רבינו הקדוש (פנחס כו, כג): וז"ל: 'מצאתי לחסידי ישראל שכתבו כי פה של לומדי תורה, דינו ככלי שרת אשר ישרתו במ קודש, כי אין קדושה כקדושת התורה. ולזה אסור לדבר בו אפילו דברי חול, הגם שאין בהם דברים האסורים'. עכ"ל.

כלומר: הפה הוא כלי שמשרתים באמצעותו את הקדוש ברוך הוא בתורה ובתפילה שהם דיבורי קודש, ולכן ביזיון גדול הוא להשתמש בו לדיבורי חול, גם כשאנים דיבורים אסורים כלשון הרע וליצנות, אלא כל דיבור אסור. וכמו שדרשו חכמינו על הפסוק שאומרים בקריאת שמע 'ודברת במ' דוקא 'בם' ולא בדברים בטלים.

ובזה מפרש רבינו הקדוש, את הפסוק בפרשתינו 'בְּנֵי יִשְׂשָׁכָר לְמִשְׁפַּחַתם תוֹלַע מִשְׁפַּחַת הַתּוֹלַע לְפָנֶיהָ מִשְׁפַּחַת הַפּוֹנִי' שמי שרוצה להיות מבני יששכר שהם היו השבט של לומדי התורה, צריך לפנות ולנקות את הפה מדברים בטלים, וגם משאר תענוגי העולם.

ובלשון קודשו של רבינו הקדוש: 'שצריך לפנותו ממותרות המורגשות גם מהשחוק ומדברים בטלים כי הם מונעים קיום התורה באדם, והוא מה שרמו במאמר ל'פיה' שהוא 'פה' העמל בתורה, 'משפחת הפוני', פירוש, צריך לפנות מפיו כל, חוץ מהגות בתורה. ובה נכללים 'במיעוט שיחה', 'במיעוט שחוק' 'במיעוט תענוג' וכדומה להם שבענף המותרות'. עכ"ל.

ובספרו **ראשון לציון** (משלי ב, ד), כתב רבינו הקדוש, עדות נוראית על הספר 'אלשיך הקדוש', וז"ל: 'סיפרו לי על חד בדרא [יחיד בדורו] הלא הוא הרב משה אלשיך ז"ל, כי באותו זמן שהיה מתעסק בצרכי הגוף למצוא טרף, באותן שעות חיבר פירוש על התורה כולה, כי ידיו היו עסקניות, ומחשבותיו חכמניות בתורה' רבינו מביא זאת להוכחה, שגם בשעה שמתעסקים במלאכה, עדיין הראש והמחשבה יכולים להיות שקועים בתורה.

על פי זה מפרש רבינו הקדוש את הפסוק בפרשת **וילך** 'פִּי קָרוֹב אֶלֶיךָ הַדָּבָר מֵאֵד בְּפִיךָ וּבְלִבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ' שגם כשהגוף והידיים מתעסקים במלאכה, עדיין הפה והלב יכולים לעסוק בתורה.

ידי רצון שבזכות הלימוד והעיון במשנתו של רבינו האור החיים הקדוש, נזכה לאור ב'אור החיים' ולהנות מנועם התורה הקדושה כל הימים אנו זורענו, אמן.